

**MUNI
LAW**

PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA A JEHO PRÁVNÍ ŘÁD

doc. JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.

Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra dějin státu a práva

SPECIFIKA PRÁVA PLATNÉHO V PROTEKTORÁTU

- porušení principu teritoriality a principu rovnosti
- zavedení principu zvláštního zákonodárství
- dvojí právo: **protektorátní (autonomní)**
 říšské (německé)
- aplikace závislá **zpravidla** na státní příslušnosti (výjimky)

NĚMECKÉ PRÁVO PLATNÉ V PROTEKTORÁTU

- Němci v Protektorátu ► podléhali německému soudnictví
 - úřední soudy (*Amtsgerichte*)
 - zemské soudy (*Landgerichte*) → Praha, Brno
 - vrchní zemský soud v Praze (*Oberlandesgericht*)
 - říšský soud v Lipsku (*Reichsgericht*)
 - Lidový soudní dvůr v Berlíně (*Volksgerichtshof*)
- zřízeno rovněž státní zastupitelství
- stanné soudy
- mimořádné soudy (*Sondergerichte*)
- říšské právo ► neplatilo v Protektorátu jako celek ► jen některé pr. normy

NĚMECKÉ PRÁVO PLATNÉ V PROTEKTORÁTU

- Němci v Protektorátu ► především ustanovení říšského práva osobního, rodinného, dědického, trestního či práva sociálního zabezpečení
 - ustanovení autonomního pracovního práva či správního práva
- často právní nejistota o platnosti říšských předpisů na území Protektorátu
- publikace říšských předpisů ve Věstníku Říšského protektora ► do r. 1942
úřední překlady do češtiny
- soukromé sbírky ► překlad do češtiny

NĚMECKÉ PRÁVO PLATNÉ V PROTEKTORÁTU

- na Čechy se vztahovala především některá ustanovení říšského trestního práva
- politické trestné činy + narušení válečného hospodářství (černý obchod, šmelina, vyhýbání se pracovnímu nasazení)
- příslušné německé soudy

Charakter nacistického práva

- zcela otevřeně popíralo zásadu rovnosti a další základní právní zásady
- úkolem soudů nebylo hájit zájmy jednotlivce, nýbrž zájmy celku německého národa
- nové prameny práva: Vůdcova vůle či národně socialistická ideologie
- porušeny zásady „*nullum crimen sine lege*“ a „*nulla poena sine lege*“

AUTONOMNÍ (=ČESKÉ) PRÁVO

- většina norem převzatá z I. a II. ČSR ► prakticky právo rakouské
- kdo vydával právní předpisy?
 - národní shromáždění neexistovalo
 - zmocňovací zákon (1938) ► protektorátní vláda (vládní nařízení) a státní prezident (dekrety)
 - ministerstva ► prováděcí předpisy (vyhlášky, výnosy)
- zásahy do autonomie ze strany Úřadu říšského protektora ► nutnost schválení ► možnost vydat vlastní právní předpis
- odlišný průběh legislativního procesu než v I. ČSR ► změna 1942
- ovlivnění normotvorby i na nižší úrovni ► Oberlandráti ► vliv na předpisy okresních úřadů

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY PRÁVA (1939-1945)

- přímý či nepřímý vliv říšského práva na právo autonomní
- malá právní jistota ► především vzhledem k rozsahu platnosti říšského práva
- krátká legisvakační lhůta ► většinou den vyhlášení
- někdy retroaktivní účinek
- neexistence Ústavy ► Ústava 1920 nikdy nezrušena ► návrh Jana Malypetra
► Hitlerův výnos (1939)
- neřešila se hierarchie právní norem
- autonomní právo ► publikace ve Sbírce zákonů a nařízení, věstníky ministerstev, Úřední list ► dvojjazyčnost

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY PRÁVA (1939-1945)

- neproběhla žádná rekodifikace ► rakouské zákoníky z 19. století platily nadále
- provedeny jen některé důležité novelizace
- některé zákoníky ► prakticky beze změn (ABGB, obchodní zákoník)
- některá právní odvětví zásadně ovlivněna ► pracovní právo ► tisíce vyhlášek a výnosů

Děkuji Vám za pozornost

Případné dotazy směřujete na tauchen@mail.muni.cz